

Το “ελληνικό όνειρο” στον Έβρο

Σάββας Πατσαλίδης

Με τον Έβρο απέναντι οι Ρέππας και Παπαθανασίου εγκαταλείπουν για λίγο τον χώρο της κωμωδίας και αγκυροβολούν τις ανησυχίες τους στον χώρο του κοινωνικού δράματος, παρέα με τέσσερις συνανθρώπους μας, οι οποίοι με τη μπαγαποντιά και τη ρουφιανιά προσπαθούν να επιβιώσουν. Μέσα απ' αυτές τις φιγούρες οι συγγραφείς επιχειρούν να μιλήσουν γι' αυτά που συνήθως δεν μιλούμε, να εκθέσουν αυτά που δεν εκθέτουμε.

Ορατισμός η ξеноφοβία, η υποκρισία, η πνευματική κενότητα και συναισθηματική στείροτητα, σε συνδυασμό με το “ελληνικό όνειρο” που βρίσκεται στον “Έβρο απέναντι” και θέλγει τόσες χιλιάδες ψυχές που αναζητούν φιλόξενη στέγη για τα κουτσουρεμένα όνειρά τους, βρίσκονται στο στόχαστρο των δύο συγγραφέων.

Όλα ενδιαφέροντα, επίκαιρα και ιδεολογικά φορτισμένα. Ουδεμία αμφιβολία επ' αυτού. Το πρόβλημα είναι αλλού: στη ρύθμιση. Γιατί αλλού σημαδεύει το όπλο και αλλού καρφώνεται η σφαίρα. Ιδίως στο πρώτο μέρος, εκεί που πραγματικά είναι να διερωτάται κανείς πώς δυο ταλαντούχοι συγγραφείς κατάφεραν και έκαναν τις ιδέες τους να μην βλέπονται. Πώς κατάφεραν να φτιάξουν ένα ξεχαρβαλωμένο αχταρμά όπου και το σημαντικό φάνταζε ασήμαντο, σχεδόν υλικό τηλεοπτικής σειράς. Μα κανένας από τους δυο δεν είδε από ποιες μεριές μπάζει το έργο; Ουδείς δεν κατάλαβε ότι δεν αρκεί το “τι” της γραφής αλλά και το “πώς”;

Θα μου πείτε, βέβαια, πώς είναι δυνατόν ένα έργο να είναι τόσο “προβληματικό” (όπως ισχυρίζομαι εδώ) και να τυγχάνει θερμής υποδοχής από την κριτική. Αυτό δεν μπορώ να το ξέρω, και σε τελευταία ανάλυση δεν με ενδιαφέρει. Από τη στιγμή που ο καθένας από μας, θεατής, κριτικός ή κάτι άλλο, κουβαλά μέσα του το δικό του “φανταστικό” ή ακόμη και “ιδανικό” θέατρο, σύμφωνα με το οποίο κρίνει, είναι αδύνατη η όποια απόλυτη σύγκλιση απόψεων. Και ευτυχώς που είναι έτσι τα πράγματα, διαφορετικά δεν θα διαφέραμε από τα πρόβατα.

Για μένα, λοιπόν, το πρόβλημα με το έργο αυτό, όπως και πολλά άλλα που γράφονται τώρα τελευταία, και μάλιστα βραβεύονται και από πάνω, είναι ότι γεννιούνται με βαθιές ρυτίδες. Μας υπενθυμίζουν διαρκώς την ηλικία τους. Αυτό που φαίνεται να μην κατανοούν πολλοί συγγραφείς είναι ότι υπάρχει μια σημαντική ιδιομορφία με τη

σημερινή κοινωνία που τη διαφοροποιεί από προηγούμενες εκδοχές της. Δεν γίνεται εύκολα σκηνικό θέαμα, γιατί από μόνη της είναι ένα υπερθέαμα. Που σημαίνει ότι για να τη συλλάβει κανείς θεατρικά χρειάζεται ανανεωμένο, υποψιασμένο και ετοιμοπόλεμο αισθητικό και ιδεολογικό οπλοστάσιο. Όπως όλα αλλάζουν και το θέατρο οφείλει να αλλάζει, να ακολουθεί τη μόδα χωρίς να γίνεται μοδάτο. Και αυτή είναι και η έννοια του “μοντέρνου”: η εμπειρία της αλλαγής που θυμάται το παρελθόν, μιλά για το παρόν και δείχνει προς το μέλλον.

Εάν εξαιρέσει, λοιπόν, κανείς κάποιες καλές στιγμές στο δεύτερο μέρος, όπου υπήρχε μια κάπως καλύτερη δοσολογία στις εντάσεις, μια πιο ισορροπημένη ανάπτυξη των συγκρούσεων και ένα πιο ραφινάτο στρογγύλεμα ορισμένων χαρακτήρων, το υπόλοιπο έργο των Ρέππα/Παπαθανασίου ήταν μια φλύαρη και προβλέψιμη μάζα, που πάσχιζε επί ματαίω να μας πείσει ως προς τα κίνητρα, τις φοβίες και τις επιθυμίες των ηρώων και γενικά της σύνολης συμπεριφοράς τους.

Ασφαλώς και δεν λείπει από τους δύο συγγραφείς το ταλέντο. Η καριέρα τους άλλωστε το πιστοποιεί. Και δηλώνω ευτυχής που έχω δει όλες τις δουλειές τους. Δεν μπορώ να σκεφτώ πιο επιτυχημένες κωμικές σειρές στην τηλεόραση από τις *Τρεις χάριτες* και το *Δις εξαμαρτείν* ή καλύτερη μοντέρνα επιθεώρηση από τους *Μπαμπάδες με ρούμι* ή πιο φιλόδοξη μουσική επιθεώρηση από το *Βίρα τις άγκυρες*, χωρίς να υποτιμώ και τη δουλειά τους στον κινηματογράφο με το *Safe Sex* και το *Κλάμα βγήκε απ' τον παράδεισο*. Ως εκεί, όμως. Γιατί άλλο η γραμμική δράση, οι πλακίτσες, τα κλισέ, τα χάχανα και τα σούρτα φέρτα ενός ανάλαφρου θεάματος που εξαρχής γράφεται λοξοκοιτώντας προς το ταμείο και τα πλήθη και άλλο ένα δραματικό έργο, που απευθύνεται σε ένα διαφορετικό κοινό και ζητεί ένα εντελώς διαφορετικό στυλ γραφής και μια άλλη σύλληψη προσώπων και καταστάσεων.

Οι συγγραφείς καλά κάνουν και βλέπουν τα στραβά και ακόμη καλύτερα που θέλουν να τα ξεβρακώσουν. Όμως, η ματιά τους παραμένει επιφανειακή, σχεδόν επιθεωρησιακή. Δεν τέμνει τα πράγματα, απλά τα χαϊδεύει, δείχνοντας πως είναι ακόμη άνετοιμοι να κουμαντάρουν με αξιώσεις το υλικό που επέλεξαν να δραματοποιήσουν, με αποτέλεσμα να καταλήξουν σε ένα θέαμα κάπου ανάμεσα στην ελαφρότητα τηλεοπτικής δραματικής σειράς και κωμωδίας Νιλ Σάιμον, με ενδιάμεσους σταθμούς λίγο μελό, για να μην ξεχνιόμαστε, λίγο αστυνομικό σασπένς σε στυλ ελληνικού κινηματογράφου του 50, κάποιες δραματικές κορώνες για το αναμενόμενο κλάμα (και οι άντρες κλαίνε), λίγη ατμόσφαιρα ερωτικής ντεκατάνς σε στυλ “Στέλλα κρατάω

μαχαίρι”, και μια γεύση διεθνισμού στο πρόσωπο ενός γραφικού Κούρδου που θύμιζε θείους από την Αμερική στο πιο ανατολίτικο, και σαφώς λιγότερο κιτσέ.

Θα μου πείτε τι έκανε για όλα αυτά η σκηνοθεσία. Προσωπικά δεν είδα τίποτε που να θυμίζει σκηνοθετημένο έργο. Αναζήτησα αλλά δεν είδα πουθενά την υπογραφή του Ν. Μαστοράκη. Δεν μπορώ να ξέρω αν είχε κάποια φόρμα στο μυαλό του και δεν του βγήκε τελικά. Συνήθως οι περισσότεροι σκηνοθέτες έχουν κατά νου μια βασική ιδέα, κάτι σαν το καλούπι που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο προσπαθούν να γεμίσουν παίρνοντας από τους ηθοποιούς το υλικό που χρειάζονται. Εδώ η παράσταση ήταν σαν ένα ραγισμένο γυαλί που κανείς δεν μπορούσε (ή δεν ήξερε ή δεν ήθελε) να κολλήσει.

Οι ηθοποιοί έκαναν τα δικά τους. Κάποιες καλές στιγμές είχαμε από τον Ταξιάρχη Χάνο (Κούρδο λαθρομετανάστη), ο οποίος όμως όταν έχανε την αυτοσυγκέντρωσή του ακουμπούσε στη γραφικότητα του τύπου. Παίζοντας κόντρα σε αυτά που ξέρει και την εκφράζουν, η Ρ. Οικονομίδου έκανε ό,τι μπορούσε, χωρίς όμως τη γνώριμη αυτοπεποίθησή της. Και αυτή η αμηχανία φάνηκε. Η Φ. Μπαξεβάνη επιφανειακή μπήκε και βγήκε από το έργο αθόρυβα. Δεν την πήραμε χαμπάρι. Και ο Γ. Καρατζογιάννης πέρασε σαν σίφουνας από μπροστά μας παίζοντας τσούρμο τις ευκολίες του. Ο δε Ι. Μιχαηλίδης εκτός τόπου και χρόνου ήταν από την αρχή ως το τέλος ένα διαρκές φάουλ.

Όσο για τα σκηνικά της Θ. Ιστικοπούλου να πω αυτό μόνο: άλλο η φτώχεια και η εξαθλίωση στο σπιτικό των ηρώων και άλλο η ανυπαρξία σύλληψης και η φτήνια κατασκευής. Η κ. Ιστικοπούλου δεν χρειάζεται κανένα να της πει ότι τα πιο ακριβά και “πλούσια” σκηνικά έχουν φτιαχτεί για να απεικονίσουν φτωχόσπιτα. Η “εκδίκηση” του φτωχού.

Αγγελιοφόρος της Κυριακής

17 Νοεμβρίου 2002